

Posudek na magisterskou diplomovou práci

Bc. Marie Šindelářová

DÍTĚ JAKO TLUMOČNÍK
(PŘÍPADOVÁ STUDIE)

(Children as interpreters – case study)

UK FF ÚTRL, leden 2019

Diplomová práce Bc. Marie Šindelářové má charakter teoreticko-empirické studie, jež se jako první u nás v České republice věnuje problematice tlumočení dítětem. Jejím cílem popsat současný stav a následně experimentálně testovat a analyzovat konkrétní tlumočnické situace, v nichž působí dítě jako tlumočnický a jazykový prostředník.

Diplomová práce (DP) má 86 stran (+11 příloh: přepisy tlumočených rozhovorů, formuláře informovaného souhlasu pro zúčastněné – v češtině, italštině a francouzštině, seznam otázek pro průběh experimentu a po jeho skončení – celkem 45 stran). Diplomová práce je rozdělena, kromě Úvodu, Shrnutí a Závěru, do dvou základních kapitol, řady podkapitol a oddílů v části teoretické a do pěti kapitol a řady podkapitol v části empirické. Teoretická a empirická část diplomové práce jsou rozsahem téměř vyrovnané.

V teoretické části diplomantka nejdříve zasazuje celou problematiku do širšího kontextu tzv. laického tlumočení a překladu, bilingvismu a následně dětského zprostředkování. Veškeré tyto koncepty a pojmy definuje srozumitelně, jasně, logicky a strukturovaně na základě prostudované existující odborné literatury (s. 9-18) a podává stručný, avšak ucelený vhled do historie výzkumů prováděných v této oblasti. Velmi poučná je podkapitola 1.6. *Formy laického překladu a tlumočení* (s. 19-22). Dále se podrobně věnuje dítěti jako laickému tlumočnickovi (s. 23-34), kdy se zaměřuje na bilingvní děti, bilingvismus a jeho formy a vývoj obecně, a dále na specifika bilingvního mluvčího (jazyková konfigurace, dominance, komplementarita, přepínání, interference, jazykový režim atd.). V závěru teoretické části se diplomantka soustřeďuje (s. 35-47) již výhradně na jazykové zprostředkování prováděné dětmi (*Child language brokering*), tj. tlumočení a překlad realizovaný dětmi. Podává zpočátku přehledné definice a konkrétní tlumočnické situace a přibližuje opět historii výzkumu, projektů a publikovaných prací v oblasti jazykového zprostředkování dětmi, jejichž počátky lze zasadit do konce 70. let 20. století. Na jazykové zprostředkování dětmi se dívá i z praktického hlediska, tj. jak se děti v roli jazykového prostředníka cítí a jak svou roli vnímají a jak zkušenost s jazykovým zprostředkováním ovlivňuje dítě a celou rodinu. Tím si připravuje i půdu pro svůj empirický výzkum v další části diplomové práce.

Hlavním cílem výzkumu v empirické části DP bylo zjistit, jak probíhá jazykové zprostředkování komunikace více či méně bilingvními dětmi, kdy dítě musí zprostředkovat komunikaci mezi svým rodičem a vyučujícím o svém vlastním školním prospěchu a chování a jak se tyto děti v roli tlumočnicka a oba primární účastníci komunikace v takových situacích chovají. Bilingvní děti pro potřeby výzkumu představovaly děti ze smíšených česko-italských a česko-francouzských rodin ze základních škol a nižších ročníků gymnázií. V této souvislosti

oceňuji vynaložené úsilí M. Šindelářové při získávání ochotných rodičů, dětí i vyučujících, kteří souhlasili se svým zapojením do jejího experimentu, a že musela kvůli svému výzkumu vyjet i do zahraničí (Štrasburk), aby zde mohla realizovat část svého experimentu. Celkem pracovala se 6 dětmi (tj. 6 případových studií): tři česko-francouzské a tři česko-italské.

Diplomantka si položila v souvislosti se svým experimentem dvě výzkumné otázky (s. 48):

- 1. Jak vypadá konverzační dynamika a jak probíhá interakce mezi komunikačními partnery v tlumočené dialogické komunikaci, kde je jazykovým zprostředkovatelem dítě?*
- 2. Jaké strategie dítě volí v situacích, kdy má rodiči tlumočit kritiku svého chování nebo školního prospěchu?*

Nejdříve v této empirické části DP popisuje metodologii svého výzkumu, následně zadání experimentu, definuje základní pojmy, charakterizuje výzkumný vzorek (věk dětí, jazykové kompetence, rodinné zázemí, druh navštěvované školy atd.) a poté se již podrobně věnuje průběhu jednotlivých experimentů (s. 52-72) a analýze obou výzkumných otázek – konkrétně a postupně u jednotlivých dětí, respektive tlumočených rozhovorů mezi vyučujícím a rodičem (prarodičem). V závěru této části diplomantka výzkumné otázky vyhodnocuje a diskutuje o nich. Přináší řadu zajímavých a zřejmě i nečekaných výstupů: schéma tlumočené dialogické komunikace bylo často narušováno (drobné a samostatné dialogy – dyadické sekvence – vždy mezi dítětem a jedním z primárních účastníků komunikace); dítě v dialogické tlumočené komunikaci mezi rodičem a svým vyučujícím o svém prospěchu vystupuje v trojí roli – zaprvé je tlumočnickem, zadruhé je předmětem diskuze a zatřetí je rovněž primární účastník komunikace (s. 73). Analýzou tlumočených rozhovorů diplomantka rovněž zjistila, že děti v některých případech přistupují k manipulaci informací o kritice sebe sama, kterou mají zprostředkovat svému rodiči. Diplomantka správně konstatuje, že aby mohla přesněji charakterizovat souvislost mezi věkem dítěte a četností strategií použitých k oslabení kritiky, bylo by zapotřebí nasbírat více výzkumného materiálu. V Diskusi (s. 75-76) veškeré výstupy svého experimentu velmi objektivně komentuje a uvádí jisté proměnné, které do experimentů, jež probíhaly v přirozeném školním prostředí, mohly vstoupit – věk či pohlaví dítěte, míra pronesené kritiky atd.

Získané výsledky mají zcela jistě dostatečnou vypovídací hodnotu a představují vhodný základ pro další případný výzkum v této oblasti.

K obsahové stránce nemám žádné připomínky, práce je velmi dobře strukturovaná a celá experimentální část DP a následná diskuse je metodologicky kvalitně postavená.

K formální stránce mám pouze několik drobných připomínek (vyznačeno v textu tištěné verze). Úvod DP byl zřejmě psán až na závěr, a proto asi obsahuje malé formulační nedostatky, stejně tak jako Obsah, kde se poněkud rozpadlo zarovnání číslování stránek. Do Literatury a zdrojů se vloudilo několik neopravených přechýlených ženských příjmení, zřejmě proto, že takto byly použity v textu práce.

Práce Marie Šindelářové splňuje všechny náležitosti magisterské diplomové práce. Je napsaná poctivě, samostatně, metodologicky čistě, kultivovaným jazykem, terminologicky adekvátně a přináší řadu nových, zajímavých a velmi užitečných poznatků pro teorii i praxi tlumočení, zejména pro oblast dalšího výzkumu jazykového zprostředkování dětmi. Způsobem zpracování dané problematiky diplomantka prokázala, že výborně nastudovala veškerou odbornou literaturu, že s touto literaturou dovede velmi dobře pracovat a je schopna

jednotlivé úvahy, názory a poznatky samostatně utřídit, předložit a systematizovat. Oceňuji rovněž značný rozsah uvedené použité bibliografie.

Diplomovou práci **Bc. Marie Šindelářové** doporučuji k obhajobě a hodnotím ji stupněm **výborně**. O definitivní klasifikaci rozhodne vlastní průběh obhajoby.

Prof. PhDr. Ivana Čeňková, CSc.
vedoucí diplomové práce
Ústav translatologie FF UK

Praha 21. 01. 2019